

Край неляканих птахів
Микола Гончарук

Голова райдержадміністрації Олекса Дмитрович Кендюх випадково дізнається від одного з впливових друзів з облдержадміністрації про те, що в його районі Іван Борисович Кара збирається провести виїзне засідання обласної державної адміністрації, на котре буде запрошено голів ще п'яти районів. Як бувалий у бувальцях, керівник району зразу зрозумів, що запахло смаленим. Його зніматимуть з посади. Друг це підтверджує. Але в плани Кендюха зовсім не входило відсторонення від влади. Заручившись підтримкою вищого керівництва області, в обхід губернатора, він таки утримується у владному кріслі. Але чи піде це на користь району? Чи долинуть сюди свіжі вітри перемін? Чи зміниться життя на краще у далекій сільській глибинці? Про це та багато інше й розповідається у повісті «Край неляканих птахів» Миколи Гончарука.

МИКОЛА ГОНЧАРУК

КРАЙ НЕЛЯКАНИХ ПТАХІВ

1

Час неквапом наближався до полудня. У приймальні голови райдержадміністрації було тихо, мов у труні: не дзеленчали настирливо телефони, не юрмились біля дверей з табличкою «Голова районної державної адміністрації» численні прохачі та скаржники. Навіть радіо, яке щодня без угаву про щось гомоніло, сьогодні чомусь мовчало.

Може зіпсувався радіоприймач, а може його спересердя вимкнула прибиральниця. Треба зізнатись, що за тією такою водився такий грішок.

Коли нікого не було у приміщенні райдержадміністрації, вона відчувала себе повноправною господаркою. Причому їй не потрібно було ні телефонів, ні гучного командирського голосу, що були атрибутами представників влади. Їй вистачало власного знаряддя – швабри та ганчірки. А ще – кепського настрою.

Можливо, коли хтось по радіо теревенив про гарні зарплати українців, вона спересердя й вимкнула приймач. Бо що-що, а брехню вона терпіти не могла. Зарплата у прибиральниці була найменшою. Та й ту останнім часом видавали вряди-годи.

Цікаво, що ні голова райдержадміністрації, ні секретарка, ні численні відвідувачі, яких у приймальні керівника району щодня топчеться стільки, скільки коней у табуні заможного господарства, не помітив того, що радіо німує.

За одним з трьох столів, розташованих буквою «Т» сиділа секретарка Оля й наводила манікюр на нігтях пальців лівої руки. Вродлива білявка з великими голубими очима та ніжною звабливою посмішкою була мрією багатьох чоловіків – службовців та голів колективних сільськогосподарських підприємств, які двічі чи тричі на тиждень навідувались у якихось термінових справах до голови райдержадміністрації.

Щотижня хтось з численних залицяльників дарував їй коробку цукерок чи шоколадку, роблячи цим перший крок до поглиблення стосунків. Оля охоче приймала презент, обдаровувала чергового джентльмена чарівною звабливою посмішкою, але коли той, підбадьорений цим, пропонував десь усамітнитись, твердо відповідала «ні». Щоправда, це лише розпалювало бажання чоловіків й вони буквально не давали секретарці проходу.

Звичайно, Олі, як кожній вродливій жінці, подобались залицяння заїжджих жевжиків, але вона знала собі ціну. Для кохання у неї був чоловік, а поплескати себе по сідниці вона дозволяла лише підстаркуватому голові райдержадміністрації. Для її подружнього життя це нічого страшного не становило. Це був флірт, а не подружня зрада.

Деякі вільності господаря п'ятиповерхової державної установи у стосунках з Олею, дозволяли тій почуватися королевою й всіляко це демонструвати на роботі. Причому не тільки у стосунках з головними спеціалістами, а й навіть з заступниками голови райдержадміністрації. Вона могла на хвилину десять затримати візит тих до голови райдержадміністрації, коли останній був не дуже зайнятим. Просто так вона демонструвала свою значущість у райдержадміністрації.

Більше того, секретарка могла на добрячі півгодини, а то й цілу годину запізнитись на роботу, або о десятій годині ранку, коли у райдержадміністрації якраз був найгарячіший час, піти швендятись по крамницях райцентру.

Та й на обід Оля часто – густо відправлялась раніше керівника району, що було нечуваним зухвальством. І все це їй легко сходило з рук. Але сьогодні секретарка, перш ніж піти додому на обід, вирішила надати імпозантного вигляду своїм пальцям. Працювала вона з натхненням. Наведення краси на нігтях, здається, було важливіше за всіляку іншу роботу. І головне – їй ніхто не заважав.

Закінчивши наводити манікюр на пальцях лівої руки, вона прискіпливо подивилась на

результати своєї роботи. Манікюр приємно вабив око.

От тільки для кого вона оце старається?

Для власного чоловіка? Так той навіть не помітить, що у неї змінився манікюр. Його у першу чергу цікавитиме вечеря. Чи встигла вона приготувати її? Чи буде щось смачне на вечерю?

Словом, подружнє життя у неї з ніжної й чарівної романтики давно вже перетворилось у сіру та пісну прозу. А їй, молодій та ще вродливій, хочеться ж таки романтики.

Таку тендітну гарну рученьку повинен би цілувати не якийсь задріпаний селяк, а неодмінно мільйонер. Але де ти їх візьмеш у провінції? Тут не життя, а суцільне нидіння. Щодня бачиш одні й ті ж обличчя, чуєш одні й ті ж розмови та розумування. Словом, від сірості буднів можна якщо не збожеволіти, то очманіти.

До обідньої перерви залишалось хвилин вісім-десять. Зазвичай у цей час у приймальню ніхто не заходив й не набридав теревенями. Тут всевладно панувала передобідня тиша. Щоправда, час від часу її стала порушувати дебеда зелена муха, яка набридливо дзижчала й настирливо билась у скло.

Оля, яка раніше, не помічала дзижчання мухи всередині вікна, почала дратуватись.

«Звідки у середині жовтня з'явилась ця муха? – здивувалась секретарка. – Мабуть, лежала десь внизу догори лапами, а як почали опалювати приміщення – вона, падлюка, й ожила.

Лишенько яке! Якщо хто-небудь з голів СВК побачить ту кляту муху у вікні, точно засміє. Ще й в'ідливо спитає, чим, мовляв, у вас займається прибиральниця? За що їй гроші платять?

Ні, з тією старою каргою треба терміново розібратись й дати їй добрячої прочуханки. Що це за ставлення до виконання службових обов'язків у поважній державній установі району? Влітку, мабуть, взагалі не відчиняла вікон й не провітрювала приміщення. Он скільки павутиння розвелось!».

Секретарка, мабуть, ще довго би подумки шпетила прибиральницю, але двері приймальні відчинились й на порозі з'явився чоловік з неголеним обличчям, в обірваних брюках та брудних черевиках.

«А це що за чмо?» – подумала секретарка.

– Здрастуйте! – привітався відвідувач.

– Доброго дня! – відповіла вона сердито.

– Голова райдержадміністрації у себе? – знявши з голови картуз й нервово мнучи того в руках, спитав чоловік.

– У себе, але він сьогодні нікого не приймає, – завершуючи наводити манікюр на пальцях правої руки, відповіла секретарка.

– А чому? – почав доскіпуватись відвідувач.

– Тому що неприйомний день! – вийшовши з себе, відповіла Оля.

– А якщо у мене вдома кусня хліба немає, а в сім'ї семеро голодних ротів?

Питання було з розряду риторичних. У приймальні нависла лячна гнітюча тиша. Відвідувач висловив найболючіше, а гострій на язик секретарці ніби заціпило й вона нічого не могла вдіяти з собою. А треба ж було щось робити: поспівчувати бідоласі чи ввічливо випхати того з приймальні.

Що-що, а все це вона вміла робити з милою та чарівною посмішкою. Навіть коли Оля таким чином когось випроводжувала з приймальні, той не ображався. Розумів, коли секретарка просить чоловіка вийти з такою чарівною посмішкою, значить, у голови районної державної адміністрації проходить дуже важлива нарада. Нічого його відволікати різними дрібницями від вирішення важливих справ не тільки місцевої, а й державної ваги.

Але сьогодні секретарка не знала, що вдіяти. Багатодітний батько, діти якого не мають що їсти, повністю вибив її з колії. Вона стала не схожа сама на себе. Почута від чоловіка скарга здалась їй жахом.

«Невже у нашому місті є ще люди, які не мають за що купити навіть хліб?» – подумала вона.

Їй стало зле від однієї такої думки.

«А я ще скаржусь на своє життя! – подумала вона. – На чоловіка ображаюсь. Як наївне дівчисько мрію про принца на чорному «мерседесі»!

А люди ж не знають, як звести кінці з кінцями. Оце лихо!».

Позаду секретарки рипнули двері й зі свого кабінету, здається, не вийшов, а виповз голова райдержадміністрації Олекса Дмитрович Кендюх. Так він, бідолаха, втомився від перекладання з місця на місце нікчемних паперів та усних розпоряджень по телефону

деяким керівникам, які чомусь стали вважати себе місцевими князьками.

– Доброго дня! – привітався з ним неголений чоловік.

– Доброго-доброго, – за звичкою відповів Кендюх.

– До вас можна? – запитав чоловік.

– До мене? – перепитав Кендюх.

Більше за все на світі голова райдержадміністрації не любив, коли його хтось затримував по дорозі на обід.

Обідня перерва гарантується всім працюючим. А керівникам району – тим паче. Адже вони не просто працюють за скромну заробітну плату, а ще й думають про весь район. Тож хто-хто, а він мав право на годинну перерву від роботи, якій, чесно кажучи, не було ні кінця ні краю.

Обід був святою справою для Олекси Дмитровича Кендюха. Скільки б у нього не було справ, якими б вони не були терміновими, але об 11 годині 50 хвилин чи у крайньому разі за п'ять хвилин до полудня, він облишав усе й прямував у двір, де на нього у будь-яку погоду завжди чекала чорна «Волга». А хвилин за десять після цього він вже сидів за столом й починав трапезувати.

Обід у нього завжди був як у ресторані: печена качка чи курка, картопля зі свинячим м'ясом, чорна або червона ікра, червоне вино чи вірменський коньяк. Інколи обідній стіл був ще багатшим, але біднішим – ніколи.

Кендюх любив обідати у колі своєї дружини. Думками він вже був за столом. Тож позбавляти себе насолоди смачно пообідати просто не мав права.

Про чоловіка, який так невчасно завітав у приймальню, Кендюх колись краєм вуха щось чув. У того було шестеро чи семеро дітей. А може й більше, бо його дружина щороку ходила череватою.

Про все це Кендюх згадав між іншим. Він хотів швидше спекатись відвідувача, але ще не знав, як це зробити. Інтелігентно й без образ.

– То ви, вельмишановний, до мене? – замикаючи двері свого службового кабінету на ключ, знову запитав Кендюх.

– До вас, аякже, мені більше нікуди звертатись по допомогу, – заторохтів чоловік. – Життя зараз, знаєте, яке складне?

– Знаю, – знаю, – безцеремонно перебив його Кендюх. – Що у вас там за проблема?

– У мене грошей на хліб немає, а вдома ж п'ятеро голодних дітей.

– Зараз скрізь немає грошей, – важко зітхнув Кендюх. – Я просто дивуюсь, як ті нещасні люди сьогодні виживають.

– Олексю Дмитровичу, допоможіть! – помітивши, що Кендюх вже сховав ключа у кишеню, попросив відвідувач. – Виділіть хоч маленьку матеріальну допомогу...

– Та де ж я тобі, голубчику, її візьму? – розвів той руками. – Он зранку вчителі мітингували, зарплату за останніх п'ять місяців вимагали.

А звідки ж у районі візьмуться гроші, коли підприємства не працюють, колгоспи давно вже на ладан дихають?

– Та я розумію...

– Та що ви, дорогесенький, розумієте? Одному лише Богові відомо, скільки мені сьогодні коштувало нервів, щоб вгамувати тих розлючених вчителів! Чого я їм тільки не обіцяв!

А ми ж самі, біднесенькі, вже три місяці не отримуємо зарплати, але не мітингуємо й не галасуємо, а ходимо на роботу. Виявляємо, так би мовити, високий громадянський обов'язок, вірою й правдою служимо державі.

– А тут і роботи не маєш!

– Що поробиш, дорогесенький? У нашому районі з роботою дуже суточно.

– Та я розумію, але може у вас знайдеться хоч гривень двадцять? Адже дітей нічим годувати, – став бити на почуття чоловік.

– Немає у мене грошей, ріднесенький. Я сам сьогодні у дружини п'ять гривень на хліб вициганив, – відповів голова райдержадміністрації і, для підтвердження достовірності своїх слів, вийняв з кишені п'ятигривенну купюру.

– То позичте хоч цю «п'ятірку» на хліб!

У прохача був такий жалісливий вигляд, що Кендюх віддав йому ті злощасні п'ять гривень.

Взявши гроші, чоловік хутко зник. Про його візит нагадувало лише смердіння. У секретарки аж дух забило від запаху часнику, цибулі, тютюну та гною. Вона рвучко встала й відчинила

квартирку, щоб з приймальні вивітрився неприємний запах.

– От люди! – зітхнув Кендюх, клянучи себе за мимовільну слабкість та жалкуючи за віддану якомусь бомжу «п'ятірку». – Ви гадаєте, Оленько, він вдома кусня хліба немає?

– Мабуть...

– Як би не так! Йому на горілку грошей бракувало,

– А голодні діти?

– А їх у них немає.

– Як це немає?

– Всіх своїх дітей ця сімейка здала у дитячий будинок, – згадав Кендюх.

– Он як! А навіщо ж вони їх роблять?

– А спитай їх!..

Секретарка лише стенула плечима.

– До речі, Оленько, знаєш, як прізвище цього чоловіка?

– Ні, не встигла дізнатись, Олексю Дмитровичу.

– Нещасний.

– Нічого собі прізвище!

– А як його звуть?

– Як можуть зватися люди з таким прізвищем? Звичайно, Іванами.

– Легко запам'ятовується.

– Яке прізвище у людини, така у нього й доля.

– З цим відвідувачем все точно. Нещасний є нещасним.

– Значить, Оленько, я йду на обід, – сказав Кендюх. – Повернусь сюди о п'ятнадцятій.

– Добре, Олексю Дмитровичу.

Голова райдержадміністрації попрямував у двір, де на нього вже явно зачекалась службова «Волга». Оскільки сьогодні ніяких районних нарад не передбачалось, гроші у район не надходили й Кендюху не довелося ламати голову над тим, кому виділити кілька тисяч гривень, а кому – ні, обідню перерву він вирішив затягнути не на годину чи півтори, як зазвичай, а навіть на цілих три.

2

О п'ятнадцятій годині Олексю Дмитровичу Кендюх після гарного обіду у колі власної жінки повернувся до свого робочого кабінету. Тільки-но він всівся у крісло, як настирливо задзеленчав телефон.

– Алло, – приклавши слухавку до вуха, відгукнувся він.

– Олексю Дмитровичу? – перепитав знайомий голос.

– Так, Іване Петровичу, – відразу впізнавши голос керуючого справами облдержадміністрації, відповів Кендюх і, мов по команді, піднявся з крісла й виструнчився, мов новоспечений лейтенант перед генералом.

– Доброго дня, Олексю Дмитровичу!

– Доброго дня, Іване Петровичу!

– Олексю Дмитровичу, ви самі в кабінеті?

– Сам, – глипнувши для надійності на щільно зачинені входні двері свого службового кабінету, підтвердив він.

– Неприємна новина, Олексю Дмитровичу. Не знаю, як і сказати вам...

– Та кажіть вже, Іване Петровичу, як є.

– Розумієте, Олексю Дмитровичу, губернатор думає провести у вашому районі виїзне засідання облдержадміністрації. Ви ж розумієте, що це означає?

Кендюх аж сполотнів від почутої новини. Як правило, такі заходи проводять у кращих

районах, щоб показати відстаючим сусіднім, як треба господарювати. Коли ж для проведення виїзного засідання обласної державної адміністрації вибирається найслабший з чотирьох чи шістьох сусідніх районів, то нічого доброго це не віщує.

– Мене зніматимуть з посади?

– Скоріше за все. В усякому разі губернатор налаштований щодо вас, Олексю Дмитровичу, дуже й дуже серйозно.

– Зрозуміло, – важко зітхнув Кендюх. – Щось змінити можна?

– Як сказати, – відповів Іван Петрович й засопів. Очевидно, міркував, як не образити співбесідника, який не розуміє, що кадрове питання вже майже вирішене. Губернатор навіть цікавився перспективними кадрами з району.

– А все ж, може якось можна вплинути на рішення губернатора.

– Важко, але спробувати можна. Керуючий справами облдержадміністрації пам'ятав хлібосольність Кендюха й не хотів його образити.

– Іване Петровичу, то замовте за мене добре слівце. Ви ж маєте великий вплив в облдержадміністрації.

– Слівце я неодмінно замовлю, але чи допоможе це?

– Іване Петровичу, дорогесенький! Ви ж маєте вплив на самого. Постарайтесь вже, будь ласка, а я вам обов'язково віддячу добром. Ви ж мене знаєте!

– Звичайно, знаю. Скільки ж ми знайомі з вами!

– Я, Іване Петровичу, буду вашим боржником до кінця життя! Допоможіть, будь ласка!

– Домовились, Олексю Дмитровичу, я зроблю все, що зможу, але стовідсоткової гарантії, що губернатор змінить своє рішення щодо вас, я дати не можу. До побачення!

– До побачення...

У слухавці почулись короткі гудки.

«Ну й «деньочок» сьогодні, – розмірковував Кендюх. – Неприємність за неприємністю. То ротаті вчителі гарлапанили, як навіжені, то якийсь смердючий бомж гроші канючив. І всіх треба уважно вислухати й чимось допомогти чи пообіцяти, хоча обіцянкам вже ніхто не вірить. Зараз всім лише гроші подавай! А їх у районі катма».

Й ось до всіх цих неприємностей додалась ще одна – у районі пройде виїзне засідання облдержадміністрації. А це ж не смішки тобі! Кендюх вже двадцять років сидів у керівному кріслі й добряче знав, чим зазвичай закінчуються такі виїзні засідання.

Але кому хочеться залишитись без керівної посади за п'ять років до виходу на пенсію? Ні, цього не можна допустити, бо тебе ж розчавлять ті ж самі підлабузники. Сьогодні вони заглядають тобі до рота, ловлячи кожне твоє слово, і улесливо всміхаються, а завтра, якщо тебе, борони Боже, звільнять з посади керівника району, вони ж першими почнуть тебе паскудити й топтати.

Та ще й як! З ненавистю!

О, цей підлий капосний народець вміє зводити рахунки! Все йому пригадають! Нічого не забудуть, ніякої дрібниці. Ще й, чого доброго, у в'язницю можуть запроторити!

Хоча нині, у час хваленої демократії, це не робиться. Нова влада діє інакше. Підліше. Вона просто залишає колишнього керівника напризволяще. І це, треба сказати, дуже страшна кара. Адже колишній керівник, якому ще вчора з усіх усюд везли свинячі та курячі тушки, давали хабарі, в один нічим особливо непримітний день перетворюється у звичайного громадянина й повинен, як й переважна більшість мешканців райцентру, все купувати за власні гроші.

А за які? За мізерну заробітну плату дружини? Так тих грошей не вистачить навіть на те, щоб прогодувати добермана. Що вже казати про себе та дружину?

Словом, хвалених принад демократії, про які Кендюх заповзято терендів на всіляких апаратних народах та зустрічах з трудовими колективами, сам він боявся як чорт ладану. Голова райдержадміністрації не хотів перетворюватись у звичайного громадянина й стикатись з безліччю малих та великих проблем. Це для нього було подібно смерті.

Завчасно ж лягати у труну, навіть дуже дорогу, йому не хотілось. Олекса Дмитрович Кендюх був страшенним життєлюбом. Він не хотів відмовляти від усього, що мав зараз, – влади, підлабузництва підлеглих, гарного та ситного життя.

Але що ж робити? Як залишитись при владі?

Треба діяти! Перш за все слід звернутись по допомогу до впливових друзяк. Кендюх вже попросив замовити про нього добре словечко керуючого справами облдержадміністрації. Але що важить слово людини, в обов'язки якої входить звичайне піднесення паперів на підпис та перекладання їх з однієї папки в іншу? Нічого. Треба обов'язково заручитись підтримкою більш впливової фігури.

Такою людиною був перший заступник голови облдержадміністрації Віктор Степанович Чорний та ще кілька заступників голови облдержадміністрації. Всі вони добре знали його, бо Кендюх, на відміну від молодих колег з сусідніх районів, відзначався неабиякою гостинністю. Він не тільки щедро пригощав їх у районі, а ще й возив ім щедрі продуктивні дарунки в область.

Кінець ознайомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/mikola-goncharuk/kray-nelyakanih-ptah-v/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.